

¡BOMBA!

Ni *petrada*, ni *trumpada* hubo hoy en la Casa *Alba*; quieren seguir a mansalva a narcos ¿y su parvada?

K'uintsil

Miércoles 4 de febrero de 2026

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2656 · www.lajornadamaya.mx

Yaan u je'ebel tu noojolil México u yáax najil xookil u yutskíinsa'al úuchben kúuchilo'ob

Oochel Wikimedia Commons

Yáax najil xook kóonserbasyoone' yéetel réestaurasyoon yóok'ol páatrimonyoo kultuuril tu noojolil Méxicoe', yaan u yáax je'ebel u joolnajilo'ob ti'al u ts'o'okbal u ja'abil 2026, tu noj lu'umil Oaxaca.

Ti' kun yantal tu kaajil San Pedro yéetel San Pablo Teposcolula. Yéetel le meyaja' tukulta'an u ka'ansa'al máako'ob te'el kaajo'ob te'elo', ti'al u ye'esa'al ti'ob bix u yutskíinso'ob yéetel u áadaptaarko'ob úuchben kúuchilo'ob, tumen beyo' yaan u béeytal u ts'áako'ob xook, meyajo'ob ti' xaak'alo'ob yéetel u beetiko'ob

dóokumentasyoon, ikil táan u núupul meyaj yéetel u mola'ayil Instituto Nacional de Antropología e Historia (INAH).

Claudia Curiel de Icaza, máax jo'olbesik Secretaría de Cultura federal, tu ya'alaj: "táan kmeyaj ti'al u yantal u yáax najil xook kóonserbasyoon, tumen táan u yantal múul meyaj yéetel u jala'achil u noj lu'umil Oaxaca, ts'o'oke' tukulta'an u ts'o'oksa'al le ja'ab yaniko'ona'; jach yóok'olal jayp'éel ba'alo'ob ti' páatrimoonyóo yaan te'el noj lu'uma' táan k-kaxtik ka béeyak u meyajta'al tumen kaaj ba'ax u ti'alo'ob, beyo' je'el u kaláantiko'ob, utskíinsiko'ob

yéetel je'el xan u ts'áako'ob ojéeltbil ti' máaxo'ob ku taal tu paach".

Curiel de Icaza' tu ya'alaj: "jump'éel noj meyaj yéetel poliitikaá puublikáa ku ye'esik u yóol máak ti'al u yantal ba'ax biin p'aatak ti'al u paachil k'iin; u béeytal u yantal tu'ux u kaambal paalal, yéetel u yantal te'el noojolo', jump'éel najil xook ka'aj u béeykuns le je'elo".

Tu tsikbaltaj xane' yaan u béeta'al yáax láaboratooryo'ob yéetel u jach túumbenil téeknolojiyáa ti'al u béeytal u yúuchul xaak'al, je'el bix xan u mu'uk'ankúunsa'al úuchben kaajo'ob yéetel museo'ob kóomunitaaryo'ob.